

Сценарій вечора "Андріївські вечорниці"

Тема: Традиційні свята і обряди

Мета: Наслідуючи традиції і звичаї народу сприяти підвищенню вихованості учнівської молоді, збереженню рідної мови, продовженню заповітів батьків і дідусів, шануванню історії народу, розвитку рідної культури.

Обладнання, оформлення залу: ніч, лавки, прялка, стіл, вишивки, стародавні глечики

Форма проведення: вечір

З давніх-давен наша Україна славиться традиційними святами і обрядами. Традиції бувають культурні, духовні, моральні, сімейні, сімейно-побутові. Кожен хто не черствіє душею, хто сповнений любові, доброти до української спадщини, повертається до традицій свого народу.

Народні традиції – це фундамент, на якому будуються міцні ідейні і моральні цінності: ідеали, світогляд, світосприйняття, норми і правила моральної поведінки. Традиційні звичаї і обряди об'єднують минуле, сучасне й майбутнє народу. Одним із свят, було велике зимове свято, особливо важливе для молоді – день Андрія.

Я хочу, щоб сьогодні ожили перед нами вечорниці в ніч на Андрія, а ігри, забави нагадали молодь батькам, бабусям, дідусям.

Багато ворожінь на щасливе заміжжя долучалося до дня пам'яті апостола Андрія Сервованого. Серед них – відомі «посівання», набравши у жменю насіння конопель, дівчата вибігали на подвір'я і, розсіваючи їх примовляти:

Я святий Андрію
Конопельки сію,
Дай же Боже знати,
З ким весілля грати...

Робили це переважно ввечері: напередодні Андрія. Крім того, дівчата рахували гілки у парканах, відливали фігурки з воску, пекли і їли на ніч солоного коржа, щоб їм снівся суджений. Коли ж сходилися до гурту, то ворожили на коржиках чи балабушках. Приносили зі собою борошно, з якого кожна виробляла свого балабушка, ще й позначала щоб з-поміж усіх вирізнявся. Спечені коржики розкладали на лавці, впускали до хати голодного kota чи собаку. Чим печиво першим кіт з'їв, та дівчина перша з гурту піде. Чий надкусить і залишить, цю дівчину спіткає нещастя. Ввечері влаштували вечорниці, на які сходилися і парубки. Тоді починалися розваги, з яких найпоширенішою була «калита». Так називали круглий змащений медом і посипаний маком корж, що на шнурку підвішували до стелі.

З поміж гурту обирали жартівника за «писаря», який мав розсмішити кожного, хто підстрибуючи на кочерзі, намагався відкусити шматок підвішеного коржа. Інший парубок був за вартового: від підтягував то опускав на шнурку калиту «Тому, хто під час гри розсміявся, але не відкусив коржа, «писар» мастив лице сажею. Якщо вже всі парубки спробували свого

«щастя», а корж ще залишився, його ділили на частини і роздавали всім присутнім.

«Андріївські вечорниці»

Сцена закрита, виходить господиня, одягнена по-зимовому. В руках тримає кошика. У кошику хліб, сало, яблука. Її перестриває молодиця.

Молодиця: Зачекай! То що цю зиму вечорниці перебралися до своєї хати.

Господиня: Та дівчата ж так просили. А що тут такого? Нехай молодь повеселиться. От на Андрія зберуться погадають...

Молодиця: А я так думаю, що будуть у тебе не вечорниці, а одне сороміцтво.

Господиня: І звідки така ж думка мудра у твою дурну голову влізла? Чи не через вухо?

Молодиця: А хоч би й так! І Надька Михайлова так казала і Ольга Андрійчикові, і Вірка Василева і геть усі!

Господиня: Чим ж я вашим бабським язикам не догодила, що голову за вітром розносять? Чи не тим, що молодниць на вечорниці не закликала? А хіба ж можна мужніх жінок з пуття збивати?

Молодиця: Можна чи не можна ми б тобі хати не пересиділи. Тай й молодим би дали лад. Бо то все молоде дурне. Хіба ж воно знає до пуття, що то таке вечорниці? А гадання чи ж вони втямлять? Кажу тобі, що будуть не вечорниці, а сороміцтво!

Господиня: А нині ваші чоловіки хати не перевернуть за ваші посиденьки?

Молодиця: Віком ти така млива стала? Ми з твоїми чоловіками самі раду дамо, же бійся! Як не будуть роззявляки, то самі за ними на вечорниці прибіжать.

Господиня: Авжеж? Та воно всім молодість кортить згадати.

Молодиця: Ой, кортить (*співає, пританцьовуючи*)

Ой коли то вечір буде

Що багато хлопців буде

І великих і малих, і розумних і дурних.

І убогих і багатих, щоб було з ким жартувати

Господиня: Ех, скинути нам би років по 10...

Молодиця: Та ми ще зараз ні в року! Ще й дівчат можемо навчати, як голову крутити!

Господиня: Я біжу бо роботи ще маю багато. А ви приходьте за рання, щось допомогти.

Молодиця: Не бійся, нас двічі просити не треба (*Молодиці розходяться в різні сторони. Коли розсувається занавіса, на сцені сільська хата: стіл на покутті, лава, рушники, ослін, миски, горшки. У хаті сидять молодиці: хто в'яже, хто пряде кужіль, хто вишиває, хто так сидить. Стиха лине пісня. Чути сміх і шум під дверима, заходять дівчата, кланяються*)

1-а дівчина: Добрий вечір у вашій хаті!

2-а дівчина: З першими вечорницями будьте здорові!

3-я дівчина: А чи ми не зарано тітонько?!

Господиня: Якраз вчасно, бо ще робота є. *(Дівчата роздягаються, починають поратися в хаті, Господиня і молодиці командують)*

1-а дівчина: А що, Оксани не було?

Господиня: Не приходила. Давайте переставимо стіл на середину хати, щоб було зручно для гадання. А там і Оксана прибїжить.
(Вбачає ще одна дівчина, гарна, бойова)

Оксана: Добрий вечір вам, вибачте, що забарилася.

Господиня: От і вам ваша отаманша. А дівчата вже паніку підняли.

Оксана: Ледь вирвалася. Мати кажуть: «Ото за ворота і назад». Й нічого слухати не хочуть.

1-а дівчина: Що то за гуляння, що з-за воріт завершення

2-а дівчина: Як гуляти то гуляти три дні в дома не бувати.

3-а дівчина: Залишайся, бо без тебе і гуляння не гуляння.

1-а молодиця: Ти спитай свою мамцю, коли вона з вечорниці додому поверталася

2-а молодиця: Та її так мати лупцювала, що на весь куток було чути

1-а молодиця: Але все одно ні одні вечорниці не обходились без твоєї матері. Усі хлопці мліли, бо що то за голос був, що то за статура. Я ще підлітком була пам'ятаю.

(Оксана роздягається і рішуче каже: «Аа! Про мене! Нехай і мене б'ють та лають, а я не залишу вечорниць»)

Господиня: Ото видно, що то хорошої матері дочка.

1-а дівчина: Скоріш б хлопці музик привели. Самі ноги в танок просяться.

1-а молодиця: Та нащо нам музики, коли маєм свої язики?

2-а молодиця: Язики, язиками, але якби зараз якоїсь польки заграли, то я б сама в танець пішла (Включають музику, фонограму з полькою і всі йдуть танцювати)

Молодиця: Олено! Олено! А чого ти сьогодні вдосвіта попід плотом на чотирьох лазила.

1-а дівчина: І нічого я не лазила!

1-а молодиця: Ой, а то було щось таке дуже подібне не до тебе. Я до мами зраненька бігала і бачила.

1-а дівчина: Носить вас нечиста сила зранку попід плотами.

2-а дівчина: Ой, Олено, то ти може коноплі засівала?

1-а дівчина: Та ж коноплі. Але ж то треба так, щоб ніхто не бачив. А то всьо пропало.

1-а молодиця: А я ледве зі страху не вмерла. Біжу ще темно. Коли за клуню, коло виходка, щось чорне лазить: «Андрію, Андрію, не тебе коноплі сію». Пес-не-пес, людина не людина я й присіла з переляку. Придивилася, а воно ж Олена! Посіяла в кутку коноплі, нагнулась і заволочує їх краєм спідниці та бубонить.

2-а дівчина: Та тебе Олено, Микола і без конопель візьме. Тільки за тобою і несе очима.

2-а молодиця: А чого то коло тебе Марійко вся вишня обкусана? Невже заміж хочеш? А не зарано?

2-а дівчина: І все то ви тітонько бачите. Чи вам більш роботи нема, як за нами дивитися?

Молодиця: А ти не огрижайся до старших! Я колись також на Катерини всю вишню обламала, поставила у воду – вона й до Різдва розцвіла. А я в м'ясниці заміж вискочила.

2-а дівчина: Може вже почнемо ворожити? Вже зовсім темно.

Господиня: Е-е, ні! Зачекаймо, бо ще робота є. треба ще квасоллю перебрати, вареники поліпити. Та заспівайте якої, бо не вечорниці, а якісь сумлінні хлопці не будуть знати куди йти.

(Тут всі разом заспівали пісню:

Мені ворожка ворожила,

Щоб не любила хлопця я,

Бо хлопець любить та й покине... і т.д.»

Пісня другого заспіву в хату заходять не сміливо три дівчини-підлітки. В руках у них миски та глечики. Нове вбрання, нові хустинки на головах. Кланяються. Виходить на перед отаманша – Оксана. Де й поділась. Стала важкою і суворо дивиться на дівчат).

Олена: Як ми можем вас прийняти, коли ви не вмієте серпа в руках тримати?

1-а юнка: Уміємо, Бігли – Боже вміємо. Цього літа вже таки

Молодиця: (захищає) Жали, жали, хоч і не дуже спритно ще, а ви ж матерям поміч.

Оксана: Як вже прийняти, ви ж не вмієте голки в руках тримати?

2-а юнка: Та ж ми оці сорочки самі шили, вишивали

Оксана: А льон брати, полотно ткати, хліб пекти, гопака танцювати?

Підлітки: Та трохи вміємо, ще навчимося. (Вискочила одна сміливенька та швидка: «А не вміємо, то чоловіки навчать»)

Оксана: Ач яка смілива! Що з ними будемо робити (до дівчат)

Підлітки: А ми вам вступне принесли. Ось сир, масло, хліб

Дівчата: Ну, як вступне то приймати (*Дівчатам хочеться швидше приступити до гадання*)

Оксана: Е-е зачекайте! Саме головне не запитати, а співати вмієте?

Підлітки: Трохи вміємо!

Оксана: От ми послухаємо, щоб знати, що то за соловейки під нашу стріху прибилися?

(Дівчата затягають пісню «Ой у вишневому садку». Всі її підхоплюють)

1-а молодиця: А тепер дівчата, підемо на вулицю. І не забудьте запитати у першого зустрічного його ім'я. Так буде називатися вони чоловік. І ложки захватіть, будемо долю гукать. Запам'ятайте: підемо на перехрестя доріг, постукаємо ложкою об ложку і питаємо: Доле де ти? Як почуєте сміх чи пісню, то добра доля буде.

(Дівчата накидають на голови хустки одягаються і вибігають з хати)

(чути голосну пісню в зал заходять хлопці)

Хлопці: Ось тут зачекаємо. Ще не всі зібралися.

Хлопець: А хто в дівчат за отамана цього року?

Хлопці: Оксана

Хлопець: Знову вона. Слухай Миколо! Ти отаман, вона отаман. То ви може б того... Ну може обкрутимо вас. І вам добре, і нам легше!

Отаман: Я й без тебе знаю, що мені робити. А чим ми то для тебе такі тяжкі?

Хлопець: Та ти ще нічого, а от Оксана крута дуже. Не дівчина, а генерал

Хлопець: А йому б таку, щоб і слова проти не сказала

Отаман: Оксана порядок любить, як кілок у горлі. Слухай якщо знову осоромиш нас перед усім селом, як минулий раз, то дивись, у мене рука тяжка

Хлопець: Через тебе вечорниці мало з хати не вигнали, ледь вблагали.

Хлопець: Отже, що вгадали! Та ж тоді мені було підсипано. Клята баба якоїсь біди продала замість горілки

Хлопець: Та й смачна ж була біда, коли ти випив чуть не літру сам.

Хлопець: Тихо, тихо ви

(Вбігають на край сцени дві дівчини. Одна роззувається і кидає чобіт через голову)

Дівчина: Он дивись: куди носок показує туди й заміж вийду. Ой лишенько, прямо на вдовину хату! Але ж той вдовиченко занадто гордий, ні на одну дівчину не дивиться.

Дівчина: А на тебе (тебе) виходить подивиться. А тепер я кидаю!

(Чобіт падає на край сцени. Один із хлопців швиденько хватає його. Дівчина озирється)

Дівчина: Лихо, де ж мій чобіт (шукають)

- Темно то й не видно
- Господи, мене батько вб'є

(Заходять дівчата сміючись. Хваляться)

- А мій чоловік буде Якимом зватися
- Тю, а з нас всього два Якими на ціле село: одному два роки, а другому сімдесят. Хоча від цього року овдовів, чи не жених?
- А до мене доля відзивалася

(Так потихенько, як панна «Тут я» каже

(Хлопці тоненько «Тут, тут». Спішу до тебе моє серденько! І з реготом завалюють усі в хату і готують могорич)

Оксана: Голодній кумі хліб на умі

Отаман: Ну могорич не могорич, але викуп дайте!

Оксана: За що ж?

Хлопець: А що то за генерал, як у нього один солдат босий? (показують чобіт)

Дівчина: Ой мій чобіт (хоче вирвати, хлопці ховають за спину)

Хлопець: Е-е, не. Викуп!

Оксана: Ну хлопці-голубоньки! А ми вам вареники та сало з часником, та каші пшоняної, та квасу!

(Коли говорять наближається до хлопців і вириває у них із рук чобіт)

Хлопець: Ех пропав могорич. Ну добре, давайте хоч ваші вареники

Дівчата: Вареники потім, а зараз нам конче потрібен собака

Хлопець: Чи ви показалися? Де ми вам зараз собаку зловимо?

Оксана: Нічого не знаємо. Ідіть за собакою а ні то півня шукайте, бо будете голод ні. (Дівчата виштовхують хлопців на вулицю)

Господиня: А ви дівчата мерщій свої «андрійчики» розкладайте. Та на ослінчик положіть, щоб собака дістав. Цікаво чий коржик перший собака з'їсть. Хто у нас перша заміж вийде?

Дівчина: Ой тітонько, а як не з'їсть, а тільки перекусить?

Молодиця: То та завиткою буде: до року й дитину колихатися

(Дівчата викладають свої «андрійчики» на каву. Хлопці порадившись в залі переодягають одного за «собаку»)

Хлопець: Дівчата гасіть світло, бо собака боїться до хати іти. Тільки, щоб свічки горіли.

(Гасять світло. Хлопці заводять «собаку», який гарчить, то гавкає. Собака хватає зубами коржик, за ним 2-ий, 3-ій, 4-ий. А більш не може, хоче втекти, та дівчата його не пускають. Він гарчить, хоче вкусити за ногу. А потім на збитки перекушує один, другий, третій коржик. Дівчата ойкають! Собака нарешті лягає на підлогу і каже жалібно: «Все! Більше не можу, лопну!» Хлопці регочуть, а дівчата розсердились: «Всю ворожбу нам збили!»)

Хлопець: А чи вам наш не поганий, і злий і волохатий, і ваші пісні «андрійчики» ів?

Дівчина: Та він такий хороший, як і всі! Очерет густий, та надутковатий – гарні хлопці на натуру, та придуркуваті.

Хлопець: Та він хотів вас усіх поженити, та живіт замалий був

Дівчина: Ми думали гарбузи – воно гарбузиня, ми думали парубки – воно ж чортовиня!

Дівчина: Ми думали гарбузи – воно гарбузиня, ми думали парубки – воно ж чортовиня!

Дівчина: Ну й женимо. А що вже за хороша походка: одна нога косолапа, а друга коротка.

Хлопець: (жартома подає на коліна) Дівчата-голубоньки! Ну ні один пес не хотів до вас в хату іти! То ж хіба я гірший?

Дівчина: Та мій пес за тебе в 100 раз кращий

Хлопець: Але ж він тебе не посватає, а я хоч зараз (Обнімає її за плечі)

Дівчина: Ой баламуте! (Відштовхує, але уже не злиться)

Господиня: Дівчата, кличте хлопців до столу! (Заходить дядько)

Дядько: Ой як у вас весело! А чи не бачили моєї жінки? (Молодиця ховається за спинами)

Господиня: Не бачили

Дівчина: Не було її тут

Хлопець: Ми її не знаєм. А яка ваша жінка?

Дядько: (по п'яному притупує і співає)

Моя жінка злаковита, задрипана ззаду свята, і на ногу налягує, і плечах горбик має

А на носі така булька, як за 10 грошей кулька, а ззаду свита з реп'яками от жінка моя сама!

Молодиця: Щоб тебе Бог любив, п'яниця тобі язик відсох! Таке на мене наговорюєш! Чи ти сватав мене в ночі? Чи вилізли тобі очі? Наші люди не татари, усе б тобі розказали: Де у мене горбик, де у мене булька. Що в людей хлопяк хлоп, а в мене свистулька

Дядько: Але ж і зла! Але ж і зла! Чужа, чужа! Аж трясеться.

Молодиця: А щоб тебе трясло, та ще й твою маму! Він живцем мене загонить прямо в яму! А щоб тебе прясло, як і твого тата. Що ти мене так позориш, отут серед хати

Дядько: Бабо не казися бо вдарю!

Молодиця: Бабо! За доброго мужа – жінка як ружа! За тихого драба – за рік, за два баба

Дядько: Не казись! Сідай та й мене запроси (Обнімає жінку співає)

Де ж я тебе посаджу моя кукурузко! Бо на печі гаряче, на припічку вузько!

Хлопець: От же чортів дядько: жодної вечорниці не пропустить

Дядько: Та хіба це вечорниці? От колись були вечорниці: по всьому селі пісні було чути та музики

Хлопці: Ну музики і в нас будуть, а пісні – дівчата, починайте (Співають пісню: «Ой у лісі два дубки, милий мій миленький»)

Хлопці: Дядьку, а пісня торішніх вечорниць, вам чомусь переляк зливали.

Дядько: Та то мені баба поробила

Хлопець: Розкажіть

Дядько: Та прийшов додому з вечорниць, та й до жінки під перину. А там щось таке волохате, та гарчить. Я з ліжка на стрих! В соломі зарився, там до ранку і пересидів. Простудився трохи

Молодиця: Простудився! Та я кожух зняла, а потім тиждень переляк йому викачувала! Хай знає, як без жінки на вечорниці ходити!

Дядько: Ой, бабуню, моя голубонько. Йдемо потанцюємо, моя щибетушко!

Молодиця: Які танці! Ти б людей посоромився! Вони сидять, а ти старий танцювати будеш (показує на зал)

Дядько: Хто там ще сидить (придивляється в зал). Лишенько яка громада! Та їм тут і місця буде мало. І давно ви тут сидите? Напевно геть чисто зголодніли? Ану господині страви на стіл. Та й гостей не забудьте. Нехай попробують і варенички, і каші гречаної, бо без каші на Андрія, не буде куті на Різдво.

(Та все це з піснею весело, після того, молодь танцює до кінця вечора. Вечорниці тривають 1 год.)

**Сценарій вечора "Андріївські вечорниці" розробив:
майстер в/н Франків М.І.**